

RAYMOND CARVER

Bilmezsünüz
Aşk Nedir



2. BASKI

Çeviri: CEVAT ÇAPAN

♥ can
şir



RAYMOND CARVER

Bilmezsiniz
Aşk Nedir

Raymond Carver'ın, *Fires, Where Water Comes Together with Other Water, Ultramarine* ve *A New Path to the Waterfall* adlı kitaplarından derlenmiştir.

© 1983, Raymond Carver

© 2011, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2011

2. basım: Ocak 2017, İstanbul

Bu kitabın 2. baskısı 500 adet yapılmıştır.

Kapak uygulama: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak resmi: © shutterstock

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Davutpaşa Cad. Emintaş Kazım Dinçol San. Sit. No: 81/25-26

Topkapı-İstanbul

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-1391-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750713910

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

RAYMOND CARVER

Bilmezsiniz
Aşk Nedir

ŞİİR

İngilizce aslından çeviren

Cevat Çapan

♥can

Raymond Carver'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Lütfen Sessiz Olur musun, Lütfen?, 2012

Aşk Konuştuğumuzda Ne Konuşuruz, 2013

Katedral, 2014

Fil, 2015

Azgın Mevsimler, 2016

RAYMOND CARVER, 1938'de Oregon'da doğdu. Lise öğrenimini yarıda bırakıp Chicago ve Humboldt devlet üniversitelerinde, dünyaca ünlü Iowa Yazarlık Atölyesi'nde öğrenimini tamamladı. Öykülerini yayımlamaya üniversitenin dergisinde başladı. İlk öyküsü 1960'ta yayımlandı. 1976'da yayımlanan öykü derlemesi *Lütfen Sessiz Olur musun, Lütfen?* 1977 National Book Award'da ilk beşe girdi. Çok erken yaşta evlenen Carver, ailesini geçindirmek için bir yandan yazarlık uğraşını sürdürürken öte yandan hademelik, servis elemanlığı, benzincilik gibi farklı iş kollarında çalıştı. Sonraları ABD'nin çeşitli üniversitelerinde yaratıcı yazarlık dersleri verdi ve Syracuse Üniversitesi'nde İngiliz edebiyatı profesörü oldu. 1988'de Amerikan Güzel Sanatlar ve Edebiyat Akademisi'ne üye seçildi ve aynı yıl akciğer kanserinden öldü.

CEVAT ÇAPAN, 1933'te doğdu. Robert Kolej'i ve Cambridge Üniversitesi İngiliz Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 1996'dan bu yana Yeditepe Üniversitesi'nde öğretim üyesi. *Dön Güvercin Dön* adlı şiir kitabıyla 1986 Necatigil Şiir Ödülü'nü aldı. Ardından *Doğal Tarih*, *Sevda Yaratan* ve *Ne Güzel Yolculuktu Aklımdan Çıkmaz* adlı şiir kitapları yayımlandı. 60'lardan bu yana yaptığı çevirilerle dünyanın önde gelen şairlerini dilimize kazandırdı, dünya şiiri antolojileri yayımladı.

İçindekiler

Önsöz	13
-------------	----

ATEŞLER

Fırıncı	19
Alkol	20
Askerî Cesaretle	22
İş Ararken	25
Bilmezsiniz Aşk Nedir	26
Makedonya'ya Ulaşan Haber	31
Hemingway ile W.C. Williams İçin Şiir	33
İşkence	34

SULARIN BAŞKA SULARLA BULUŞTUĞU YER

Radyo Dalgaları	37
Suların Başka Sularla Buluştuğu Yer	39
İş	41
2020 Yılında	42
Boğulan Adamın Olta Kamışı	44
Yürüyüş	45
Sor Bakalım	46
İsviçre'de	49

Karga	52
Acı	53
Ömür Boyunca	54
Venedik	55
Cornwall'da Mutluluk	56
Sequim, Washington'a Yakın Deniz Aydınlığında	58
Dün, Kar	59
ULTRAMARİNE	
Bonnard'ın Çıplakları	63
Bu Evin Arkasındaki Ev	64
Bahçe	65
Kafka'nın Saati	67
Rüzgâr	68
Göç	70
Asya	73
Bulunmaz Nimet	75
ÇAĞLAYANA GİDEN YENİ BİR YOL	
Bağış	81
Islak Resim	82
Termopil	83
İki Dünya	84
Duman ve Aldanma	85
Dafni Yakınlarında Bir Ortodoks Kilisesinde	86
Yıkanan Kadın	87
Pazar Gecesi	88
Artaud	89
Önlem	90
Rusya Seferi	91
Genç Kızlar	92

Tavan Arası	93
Yaz Sisi	94
Sinekkuşu	96
Ağ	97
Sessiz Geceler	98
Bağrına Bas	99
Akşamın Işıltısı	100

Önsöz

Raymond Carver daha çok öyküleriyle ün yapmış Amerikalı bir yazar. 1938'de Oregon'da Clatskanie'de doğmuş. İşçi sınıfından bir ailenin çocuğu. Orta öğrenimini bitirir bitirmez, 19 yaşında 16 yaşındaki Maryann Burk'le evlenmiş. Ailesini geçindirmek için ilaç depolarında, hastanelerde, benzin istasyonlarında, hızar atölyelerinde ve yayınevlerinde hademelik, pompacılık ve düzeltmenlik gibi işler yapmış. Bu dönemde yazarlığı da ikinci bir uğraş olarak sürdürmüştü.

Gene bu dönemde ünlü öykü yazarı John Gardner'ın Chico Eyalet Koleji'ndeki yazarlık kurslarına da devam eden Carver, öykülerinde ve şiirlerinde sık sık bu yaşantılarından yararlanmış. Geçim sıkıntısı ve alkolizmle boğuştuğu yıllardan sonra 1976'da yayımlanan *Will You Please Be Quiet, Please* adlı öykü kitabıyla geniş bir okur kitlesine ulaşmış.

Ertesi yıl evliliğinin boşanmayla sonuçlanmasına yol açan alkol bağımlılığından kurtulan Carver'ın, kendisi gibi başarısız bir evlilikten kurtulan Tess Gallagher'la tanışmasıyla hayatında yeni bir dönemin başladığını görüyoruz. Aralıklı sürelerle çeşitli üniversitelerde dersler de veren Carver, Tess Gallagher'la yaşamaya başladıktan sonra bu düzenli hayatında öykülerinin yanı sıra şiire daha fazla zaman ayırmış, ilk dönem yapıtlarındaki şehirlerin, kenar mahalle insanların, motel odalarının, benzin istasyonlarının ve kasvetli barların havasından kurtulup daha çok akarsuların, denizlerin ve gökyüzünün, kısacası

doğanın egemen olduğu bir dünyayı yansıtmaya başlamış. Bu verimli döneminde *Aşktan Sözettiğimizde Sözüünü Ettiklerimiz*, *Katedral*, *Ateşler* ve *Elephant* adlı öykü kitaplarıyla *Where Water Comes Together With Other Water*, *Ultramarine* ve *A New Path to the Waterfall* adlı şiir kitaplarını yayımlayan Carver'ın çeşitli edebiyat ödülleri de var. Türkçeye Zafer Aracakök'ün çevirdiği ve Adam Yayınları'ndan çıkan *Ateşler* adlı kitabında Carver'ı en iyi tanıtan öyküleri, şiirleri ve denemeleri bir arada görüyoruz.

Bu kitapta bir araya getirdiğim şiirler Carver'ın daha çok ilk dönem şiirlerini içeren *Ateşler*'den bir seçmeyle "ikinci bahar"ı diyebileceğimiz Tess Gallagher'la yaşadığı son on yılda yazdığı, son üç kitabından seçtiğim şiirlerden oluşuyor. Bu şiirlerin çoğunda Carver öykülerinde olduğu gibi özyaşamöyküsel konulardan yararlanıyor. Gene öykülerinde olduğu gibi çok yalın bir dille gerçekleri ve en karmaşık insan sorunlarını çarpıcı bir ustalıkla canlandırmayı başarıyor. Onun bu az sözle çok şey anlatma özelliğini Çehov'a, Hemingway'e ve Amerikan edebiyatının başka büyük yazarlarına benzetenler az değil. Carver da etkilendiği, saygı duyduğu yazarları ve sanatçıları adlarını da her fırsatta anarak onlardan nasıl yararlandığını açıkça belirtiyor. Özellikle son kitabında Czeslaw Miłosz'un ve Jaroslav Seifert'in şiirlerini kullanması ve kitabın içinde kendi şiirlerinin arasına Çehov'dan alıntılar serpiştirmesi de onun yaratma mutluluğunu, yararlandığı ustalarla paylaşmasının bir yöntemi...

Carver son dönem şiirlerinde Tess Gallagher'ın ona sağladığı güven ve mutluluk içinde sorunlu geçmişine dönüp bakmayı ve o dönemin acılarından, günahlarından arınmayı denemeye kalkmış gibidir. Alkol bağımlılığının neredeyse kendini öldüreceği o yılları görmezden gelme yerine, o dönemde yaşadıklarını hiçbir kendine acıma duysallığına ve sömürüsüne kapılmadan gerçekçi bir yaklaşımla gözden geçirmeyi başarmış insan gibi dile getirir. Bu şiirlerde sizlerle paylaştığı yaşantı, oturup birlikte ağlamanızı, üzülmenizi gerektiren kötü zamanlar değil, tersine birlikte açık havada yürüyüşe çıkmanın, nehirlerde alabalık avlamanın, bir kıyıda oturup denizden ge-

çen gemilerdeki tayfalara el sallayıp onlara iyi yolculuklar dilemenin mutluluğunu yaşayacağınız anlardır.

Son yazdıklarında doğayla o denli bütünleşmiş gibidir ki, her türlü yapaylığı bir yana bırakır ve yeri geldiğinde “Radyo Dalgaları” şiirinde olduğu gibi,

İnsan ruhunda düşünmemek diye bir istek var.
Sakin olmak. Bununla birlikte de titiz olmak
ve sert olmak isteği. Ama ruh hinoğluhin
bir orospu çocuğudur aynı zamanda,

demekten çekinmez. Son günlerinde doktorundan öleceğini öğrendiğinde bile, bu haberi şu şiirle karşılamayı başarır:

dedi ki, gerçekten üzgünüm dedi
keşke sana başka türlü bir haber verebilseydim
ben Amin dedim o da başka bir şey söyledi
ne dedi anlamadım, ne yapacağımı bilemediğim,
bunu tekrar etmesini de istemediğim
ve bunu iyice içime sindirmek zorunda olduğum için
bir dakika ona sadece baktım,
o da bana baktı, işte o zaman fırlayıp
bana yeryüzünde kimsenin
veremeyeceği bir şeyi veren bu adamın elini sıktım,
hatta alışkanlığın baskısıyla ona teşekkür bile
edebilirdim.

CEVAT ÇAPAN

Ateşler

FIRINCI

Sonra Pancho Villa kasabaya geldi,
belediye başkanını astı,
yaşlı ve sakat Kont Vronski'yi
yemeğe çağırdı.
Yeni kız arkadaşıyla onun
beyaz önlüklü kocasını Kont'la tanıştırdı,
Ona tabancasını gösterdikten sonra
Meksika'daki mutsuz sürgün hayatını
anlatmasını istedi.
Kadınlardan ve atlardan söz ettiler daha sonra.
İkisi de uzmandı bu konuda.
Kız arkadaş kıkırdayıp tam gece yarısı
Pancho başını birden masaya dayayıp
uyuyakalınca kadar onun gömleğindeki
sedef düğmelerle oynadı.
Kızın kocası haç çıkarıp kıza ve Vronski'ye
belli etmeden, elinde çizmeleri
evi sessizce terk etti. Adı bilinmeyen, yalınayak
o aşağılanmış, canını kurtarmaya çalışan koca
bu şiirin kahramanı aslında.

ALKOL

Şu brokar kumaşın yanındaki tablo
bir Delacroix. Bu da bir divan,
kanepede değil; şu parça da bir koltuk.
Süslü ayaklarına baksana.
Fesini giy. Gözlerine gelen
yanık sigara filtresini kokla.
Gömleğini şöyle bir düzelt. Şimdi de
kırımızı kemer ve Paris; Nisan 1934.
Siyah bir Citroën köşede bekliyor.
Sokak lambaları yanmış.
Şoföre adresi söyle, ama acele etmesin,
bütün gece bizim, de.
Adrese gelince, iç seviş,
shimmy'yle *beguine* müziğiyle dans et.
Quartier'de güneş doğunca
ertesi sabah ve bütün gece
birlikte olduğun güzel kadın
evine dönmek isteyince seninle,
iyi davran ona, sonradan pişman
olacağın bir şey yapmaya kalkma.
Citroën'le evine götür, bırak doğru dürüst
bir yatakta yatsın. Bırak âşık olsun sana
sen de ona âşık ol, derken... bir şey: alkol,
bir alkol sorunu, her zamanki gibi –
gerçekten bir başkasına,
daha başlangıçtan sevmen gereken
birisine yaptığın gibi.

* * *

Vakit öğleden sonra, Ağustos, güneş vuruyor
San Jose'de ara yola park edilmiş
külüstür bir Ford'un motor kapağına.
Ön koltukta gözlerini elleriyle kapamış
eski bir şarkıyı dinliyor radyodan.
Sen kapıda durmuş seyrediyorsun.
Şarkıyı duyuyorsun. Çok eskiden olmuş bu.
Yüzüne vuran güneşte hatırlamaya çalışıyorsun.
Ama hatırlamıyorsun.
Gerçekten hatırlamıyorsun.

ASKERÎ CESARETLE

Semra için

Yazarlar ne kadar kazanır? diye sordu
şıp diye
hiçbir yazarla karşılaşmamış
daha önce
Çok kazanmazlar, dedim
başka işler de yapmaları gerekir
Nasıl işler? diye sordu
Değirmende çalışmak,
yerleri süpürmek, okulda
öğretmenlik yapmak, meyve toplamak
gibi işler dedim, her türlü iş
Bizim ülkede üniversiteye giden
asla yerleri süpürmez, dedi
Eh, dedim, başlangıçta yaparlar böyle işleri
bütün yazarlar çok para kazanırlar
Bana bir şiir yaz, dedi,
bir aşk şiiri
Bütün şiirler aşk şiiridir dedim
Anlamadım, dedi
Anlatması zor, dedim
Benim için şimdi yaz o şiiri, dedi
Peki, dedim, bir peçete / bir kalem
Semra'ya yazdım
Şimdi değil, sersem, dedi
omzumu ısırarak
sadece merak ettim
Sonra mı? dedim
elimle bacağını okşayarak
Sonra dedi

Ah Semra Semra
Paris'ten sonra en güzel şehir
İstanbul'dur dedi
Ömer Hayyam'ı okudun mu? diye sordu
Evet evet dedim
Bir somun ekmek bir kâse şarap
ezbere biliyorum
Hayyam'ı
Ya Halil Cibran'ı?
Kimi? dedim.
Cibran'ı dedi
Onu pek duymadım dedim
Askerlik hakkında ne düşünüyorsun? dedi
askerliğini yaptın mı?
Hayır dedim
Askerlik konusunda pek bir fikrim yok
Nedenmiş o? dedi.
Lanet herif erkeklerin askere gitmeleri
gerektiğine inanmıyor musun?
İnanıyorum dedim
elbette gitmeliler askere
Bir ara biriyle yaşadım ben dedi
gerçek bir erkek bir yüzbaşı
ordudan
ama öldürüldü
Hay Allah! dedim
körkütük sarhoş
bir süvari kılıcı aradım
kör olasıcalar
daha yeni geldim buraya
yerinden fırladı masadaki çaydanlık

özür dilerim dedim
çaydanlığa
yani Semra'ya
canın cehenneme dedi
bilmem hangi akla uyup
razı oldum sana takılmaya

İŐ ARARKEN

Her zaman derede avlanmış
alabalık isterdim kahvaltıda

Birden yeni bir yol buluyorum
çağlayana giden

Hızlanıyorum.
Uyan,

diyor karım,
düş görüyorsun.

Ama kalkmaya davranınca,
yana kaykılıyor ev.

Kim düş görüyor?
Öğlen oldu, diyor karım.

Kapının yanında pırıl pırıl beni bekliyor
yeni ayakkabılarım.



*Amerikan yitik kuşağının en
önemli öykücülerinden
Raymond Carver, şiirlerinde
de sıradan insanların
acılarını ve mutluluklarını
yalın bir dille yansıtır.*



İşçi sınıfından bir ailenin çocuğu olan ve "Amerika'nın Çehov"u olarak tanımlanan Carver, çok genç yaşta evlenmiş, iki çocuk sahibi olup bir yandan öğrenimini tamamlamak, bir yandan da düşük ücretli işlerde çalışmak zorunda kalmıştı. Gene genç yaşta alkol bağımlısı olan yazar, yaşadığı sorunlar yüzünden evliliğinin sona ermesini de önleyememişti. 1976'da içkiyi bırakan Carver, ertesi yıl Tess Gallagher'la tanışmış ve hayatının geri kalanını onunla geçirmiştir. Bu dönem Carver'in kendini yoğun olarak şiire verdiği "ikinci bahar"ı olarak bilinir.

Bilmezsiniz Aşk Nedir, bu dönemde yayımlanan kitaplarından yapılmış bir seçki.

Bütün şiirler aşk şiiridir dedim
Anlamadım, dedi
Anlatması zor, dedim
Benim için şimdi yaz o şiiri, dedi
Peki, dedim, bir peçete / bir kalem
Semra'ya yazdım

